

POSLANECKÁ
SNĚMOVNA
PARLAMENTU
ČESKÉ REPUBLIKY

PARLAMENTNÍ
INSTITUT

STUDIE

Referenda ve Švýcarsku

Ústavní úprava; spolková referenda v letech 2016 a 2017

Obsah:

PRINCIPY PŘÍMÉ DEMOKRACIE VE ŠVÝCARSKU	5
ÚSTAVNÍ ÚPRAVA.....	5
MÍSTNÍ ÚROVEŇ.....	7
ADMINISTRATIVNÍ ORGANIZACE REFEREND A PRAVOMOCI VLÁDY ...	11
ŠVÝCARSKÁ SPOLKOVÁ REFERENDA V ROCE 2016	12
ŠVÝCARSKÁ SPOLKOVÁ REFERENDA V ROCE 2017	14
ZDROJE.....	17

Studie č. 1.241
červenec 2018
autor: Jindřiška Syllová
Spoluautor: Miroslav Nerad

AKTUÁLNÍ VYDÁNÍ:	EDICE: STUDIE
Název: Referenda ve Švýcarsku	Typ edice: online, ISSN 2533-4131
Autor: Syllová, J., Nerad M.	URL: http://www.psp.cz/sqw/ppi.sqw?d=1
Číslo: 1.241	První vydání edice: červenec 1991
Datum: červenec 2018	Frekvence vydání edice: nepravidelná
Klíčová slova:	Zaměření: srovnávací a analytické studie zpracované pro členy Parlamentu České republiky
Švýcarsko, referendum, lidová iniciativa	Jazyk: CZ
	Vydavatel: Kancelář Poslanecké sněmovny, Sněmovní 4, 118 26 Praha 1

PARLAMENTNÍ INSTITUT plní úkoly vědeckého, informačního a vzdělávacího střediska pro Poslaneckou sněmovnu, její orgány, poslance a Kancelář Poslanecké sněmovny, pro Senát, jeho orgány, senátory a Kancelář Senátu. Naše činnosti a produkty uvádíme níže.

Oddělení všeobecných studií	STUDIE Srovnávací studie Analytické studie	ODPOVĚDI NA DOTAZ Stručné odpovědi na dotazy členů Parlamentu	VYBRANÁ TÉMATA Studie zpracované k aktuálním problematikám	MONITORING Vybrané hospodářské měnové a sociální ukazatele	MIGRACE Přehled aktualit v oblasti migrace za vybrané období
	PŘEHLED SZBP Společná zahraniční a bezpečnostní politika EU	EUROZÓNA+ Přehled ekonomických událostí v EU	PODKLADY pro zahraničně politická jednání	PŘEDNÁŠKY pro zahraniční delegace, PS, Senát	
Oddělení pro evropské záležitosti	STANOVISKA kompatibility nevládních návrhů zákonů s právem EU	KONZULTACE k předkládaným vládním návrhům zákonů	DOKUMENTY EU Výběr z aktů a dokumentů EU zaslaných PS	ZPRÁVY Aktuální agenda v Bruselu	PODKLADY pro jednání výboru na mezinárodní úrovni
	INFORMAČNÍ STŘEDISKO Informace o činnosti Poslanecké sněmovny a prohlídky budov	ECPRD Spolupráce s Evropským centrem pro parlamentní výzkum a dokumentaci	PŘEDNÁŠKY pro Poslaneckou sněmovnu, pro školy, veřejnost	INFORMAČNÍ MATERIÁLY o fungování Poslanecké sněmovny, o legislativním procesu	ZÁPISY ze schůzí, seminářů, přednášek, kulatých stolů

Shrnutí - Summary

Práce slouží výhradně pro poslance a senátory Parlamentu České republiky.
Zveřejňování je možné jen se souhlasem Parlamentního institutu a autora.

Referenda jsou ve Švýcarsku běžným rozhodovacím nástrojem. Jejich iniciování ze strany občanů je snadné, z tohoto důvodu se na spolkové i kantonální úrovni konají k různým otázkám každý rok ve více termínech. Nebezpečí populistické či jiné manipulace s tématem referenda je vzhledem k jeho obvyklosti ve Švýcarsku značně oslabeno. Mezi iniciativou k referendu a konáním referenda je vždy dostatečný časový odstup.

Státní orgány se mohou informativně vyjádřit k tématu referenda, které je iniciováno iniciativou, mohou podat i protinávrh. Změna ústavy jak na spolkové, tak na kantonální úrovni, je podrobena obligatornímu referendu.

Práce obsahuje ústavní úpravu referend jak na spolkové, tak kantonální úrovni (dva různé kantony). Dále obsahuje výčet spolkových referend v letech 2016 a 2017, včetně účasti občanů a podrobných výsledků.

Referendum is a common decision-making tool in Switzerland. Convening citizens' referendum is easy, and for this reason, federal and cantonal referenda are held on a variety of issues each year in limited number of terms (3 or 4). The danger of populist or other manipulation of the subject of the referendum is considerably weakened due to its frequency. There is always a sufficient time gap between the initiative and the referendum.

State authorities can make an informed statement about the subject of referendum initiated by the initiative and may file a counter-proposal. The revision of the constitution is subject to a mandatory referendum at federal and also at the cantonal level.

The paper includes constitutional regulation of referenda both at federal and cantonal level (two different cantons). It also lists the federal referendums in 2016 and 2017, including citizens' turnout and detailed results.

Obsah

PRINCIPY PŘÍMÉ DEMOKRACIE VE ŠVÝCARSKU.....	5
ÚSTAVNÍ ÚPRAVA	5
LIDOVÁ INICIATIVA NA CELOSTÁTNÍ ÚROVNI.....	5
OBLIGATORNÍ REFERENDUM	6
FAKULTATIVNÍ REFERENDUM	6
MÍSTNÍ ÚROVEŇ	7
OBCE	7
KANTONY	7
ÚPRAVA REFERENDA A LIDOVÉ INICIATIVY V KANTONU GRAUBÜNDEN (200 000 OBYV.)	7
ÚPRAVA REFERENDA A LIDOVÉ INICIATIVY V KANTONU CURYCH (1 482 000 OBYV.)	8
ADMINISTRATIVNÍ ORGANIZACE REFEREND A PRAVOMOCI VLÁDY.....	11
ŠVÝCARSKÁ SPOLKOVÁ REFERENDA V ROCE 2016.....	12
ÚNOROVÉ REFERENDUM 2016.....	12
ČERVNOVÉ REFERENDUM 2016.....	12
ZÁŘIJOVÉ REFERENDUM 2016	13
LISTOPADOVÉ REFERENDUM 2016.....	14
ŠVÝCARSKÁ SPOLKOVÁ REFERENDA V ROCE 2017.....	14
ÚNOROVÉ REFERENDUM 2017.....	14
KVĚTNOVÉ REFERENDUM 2017	15
ZÁŘIJOVÉ REFERENDUM 2017	15
ZDROJE	17

Principy přímé demokracie ve Švýcarsku

Na rozdíl od ostatních evropských států, je Švýcarsko založeno nikoliv na reprezentativní, ale na přímé demokracii. V zásadě všechna významná legislativní rozhodnutí jsou nebo mohou být podrobena přímé demokracii. S tím také souvisí stále se zvyšující počet referendálních rozhodnutí na spolkové (tj. celostátní) úrovni. Zvyšující se počet referend je rovněž spojen se vzrůstající mírou regulace. Naproti tomu účast v referendech v poslední době klesá nebo stagnuje, bývá průměrně těsně pod 50 % oprávněných voličů. Většina kantonů nemá povinné hlasování, některé však ano, tresty za neúčast jsou ale minimální, v jednotkách franků. Existuje i hlasování poštou, a to ve všech kantonech. Kromě toho bylo zavedeno i internetové hlasování, nikoliv však ve všech kantonech. Registrace voličů je povinná po případném přestěhování do jiného místa.

Připravenost státu na referenda neznamená, že není třeba praktické přípravy. Podle otevřených zdrojů je třeba pro každou referendální kampaň okolo 1000 dobrovolníků a 100 řečníků pro každou stranu.

Principy přímé demokracie se aplikují velmi podobně na spolkové i kantonální úrovni, a také se obě právní úpravy musí kombinovat, protože je často legislativní pravomoc na obou úrovních propojena.

Ústavní úprava

Lidová iniciativa na celostátní úrovni

Článek 138 ústavy: Lidová iniciativa k úplné revizi spolkové (federální) ústavy

100 000 oprávněných voličů může nejpozději do 18 měsíců od úředního uveřejnění své iniciativy navrhnout úplnou revizi spolkové ústavy.

Tento návrh musí být předložen k lidovému hlasování.

Článek 139 ústavy: Lidová iniciativa k částečné revizi federální ústavy

100 000 oprávněných voličů může nejpozději do 18 měsíců od úředního uveřejnění své iniciativy požadovat částečnou revizi ústavy.

Lidová iniciativa k částečné revizi spolkové ústavy může být ve formě obecného podnětu či přesně formulovaného návrhu.

Pokud iniciativa porušuje ve formě nebo obsahu ustanovení mezinárodního práva, může ji Spolkové shromáždění prohlásit za plně nebo částečně neplatnou.

Pokud Spolkové shromáždění schválí iniciativu ve formě obecného podnětu, má povinnost zformulovat návrh částečné revize a předložit ho lidu a kantonům k hlasování. Jestliže parlament lidovou iniciativu k částečné revizi ústavy odmítne, pak má povinnost předložit ji lidu k hlasování a lid rozhodne, zda by iniciativu parlament měl či neměl přijmout. Jestliže se lid v takovémto případě rozhodne souhlasit s iniciativou, poté musí parlament formulovat odpovídající návrh.

Iniciativa ve formě přesně formulovaného návrhu je předložena ke schválení lidu a kantonům. Parlament může doporučit přijetí nebo odmítnutí návrhu. Shromáždění může k návrhu navrhnout protinávrh.

Čl. 139b Postup při iniciativě a protinávru

Lid a kantony¹ hlasují o návrhu i protinávruh současně.

Mohou hlasovat kladně o obou návrzích. Mohou se vyjádřit, kterému návrhu dávají přednost, pokud budou oba přijaty.

Pokud některé změny ústavy mají více hlasů u lidu, a jiné více hlasů u kantonů, pak vstupuje v platnost ten návrh, který má vyšší procento lidových hlasů plus vyšší procento kantonálních hlasů.

Jakmile je shromážděno 100 000 podpisů, iniciativa je formálně uznána a je dána parlamentu k projednání. Parlament posuzuje platnost iniciativy podle výše uvedených ustanovení. K iniciativě, jejíž platnost je schválena parlamentem a k níž bylo shromážděno více jak 100 000 podpisů, musí být vyhlášeno referendum do 39 měsíců.

Obligaturní referendum

Článek 140 ústavy: Obligaturní referendum

Hlasování lidu a kantonů se musí vyhlásit k hlasování:

- a) Revize spolkové ústavy
- b) Vstup státu do organizací kolektivní bezpečnosti nebo do nadnárodních společenství,
- c) Spolkové zákony, které jsou prohlášeny za neodkladné, které nemají ústavní základ a jejichž platnost přesahuje jeden rok. Tyto zákony musí být předloženy k hlasování během jednoho roku od jejich přijetí Spolkovým shromážděním.

Hlasování lidu se předkládá k otázkám:

- a) Lidová iniciativa k úplné revizi spolkové ústavy
- b) Lidová iniciativa k částečné revizi spolkové ústavy ve formě obecného podnětu, který byl zamítnut Spolkovým shromážděním.
- c) Otázka, zda má být provedena celková revize ústavy, jestliže jsou obě komory Spolkového shromáždění proti.

Když je problematika předložena jak lidu, tak kantonům k hlasování, potom musí jak lid, tak kantony rozhodnout nadpoloviční většinou (odevzaných hlasů lidu respektive počtu kantonů), aby výsledek referenda mohl vstoupit v platnost. Jestliže je referendum předloženo pouze k hlasování lidu, potom rozhoduje nadpoloviční většina odevzaných hlasů. Obligaturní účast je 40 % občanů ve všech kantonech.

Fakultativní referendum

Článek 141 ústavy: Fakultativní referendum

Během 100 dní po úřední publikaci předpisu může požadovat 50 000 občanů nebo aspoň 8 kantonů hlasování lidu s předmětem:

- a) spolkové zákony
- b) spolkové zákony, které jsou prohlášeny za neodkladné a které mají platnost delší než jeden rok
- c) spolkové dekrety, pokud to vyžaduje ústava nebo zákon
- d) mezinárodní smlouvy,
 - které mají neomezené trvání a nesmí být vypovězeny
 - které upravují vstup do mezinárodní organizace
 - které obsahují důležitá legislativní ustanovení nebo jejichž implementace vyžaduje transpozici do spolkového zákona

¹ To znamená, že se počítají zvlášť hlasy jednotlivých kantonů.

Článek 141a Provedení mezinárodních smluv

Pokud podléhá schválení mezinárodní smlouvy obligatornímu referendu, může Spolkové shromáždění schválit rozhodnutí (Genehmigungsbeschluss) o změně ústavy, které slouží k provedení mezinárodní smlouvy.

Pokud podléhá schválení mezinárodní smlouvy fakultativnímu referendu, může Spolkové shromáždění v rozhodnutí přijmout změny zákona, které slouží k provedení mezinárodní smlouvy.

Článek 142 ústavy: Požadované většiny

Jestliže je návrh předložen k hlasování lidu, rozhoduje nadpoloviční většina odevzdaných hlasů.

Když je problematika dána k hlasování jak lidu, tak kantonům, potom musí jak lid, tak kantony rozhodnout nadpoloviční většinou.

Výsledek hlasování v kantonu platí jako jeden hlas kantonu.

Kantony Obwalden, Nidwalden, Basel-Stadt, Basel-Landschaft, Appenzell Ausserrhoden a Appenzell Innerrhoden platí za půl hlasu.

Místní úroveň

Přímá demokracie ve Švýcarsku vznikla na místní a regionální (kantony) úrovni. Proto je tu mnoho forem místní a regionální přímé demokracie.

Obce

Okolo 2350 rurálních obcí ve Švýcarsku aplikuje jako formu přímé demokracie shromáždění občanů (Landsgemeinde či jiný domácí název), kde občané veřejně na otevřeném prostoru (náměstí) rozhodují (hlasováním) o problematice týkající se jejich obcí. Shromáždění se nepoužívá pro volbu zastupitelů.

V 500 velkých městech, která nemají formu shromáždění, je toto nahrazeno institucí referenda a městským parlamentem. Ve všech obcích jsou povolena referenda obligatorní, fakultativní i lidová iniciativa.

Kantony

V kantonech jsou upravena obligatorní referenda, fakultativní i lidová iniciativa. Mnoho kantonů dokonce využívá instituci fakultativního, někdy i obligatorního referenda k hlasování o rozpočtových otázkách. Dva kantony mají ještě formu kantonálního shromáždění, z tohoto důvodu nemají žádnou jinou formu přímého kantonálního rozhodování (Glarus a Appenzell Innerrhoden).

Úprava referenda a lidové iniciativy v kantonu Graubünden (200 000 obyv.)

Ústava kantonu

Čl. 12 Lidová iniciativa

4000 oprávněných voličů nebo jedna sedmina obcí mohou požadovat iniciativu k úplné nebo částečné revizi ústavy.

3000 oprávněných voličů nebo jedna osmina obcí mohou požadovat iniciativu k:

- přijetí, změně nebo zrušení zákona nebo rozhodnutí přijatého podle ústavy v referendu
- dosažení kantonální iniciativy u Spolkového shromáždění

Čl. 16 Obligatorní referendum

Lidové hlasování se koná:

- ke změně kantonální ústavy
- k přijetí, změně nebo zrušení mezikantonálních nebo mezinárodních smluv s obsahem měnícím ústavu
- v případě lidové iniciativy, s níž nesouhlasí Velká Rada (kantonální parlament) nebo pokud byl předložen protinávrh
- v případě rozhodnutí Velké Rady o nových jednorázových výdajích více než 10 milionů franků a o nových každoročních výdajích s více než milionem franků
- rozhodnutích Velké Rady o základních otázkách podle čl. 19 odst. 1 ústavy

Čl. 17 Fakultativní referendum

Pokud to požaduje 1500 oprávněných voličů nebo desetina obcí, koná se lidové hlasování k:

- přijetí, změně nebo zrušení zákonů
- přijetí, změně nebo vypovězení mezikantonálních nebo mezinárodních smluv s obsahem měnícím zákony
- rozhodnutí Velké Rady o nových jednorázových výdajích mezi milionem a 10 miliony a o nových opakujících se výdajích mezi 300 000 a jedním milionem.

Velká Rada může rozhodnutí, která patří do její kompetence, předložit fakultativnímu referendu. Nemohou být předložena rozhodnutí, která stanoví daně, rozpočet a státní účet stejně jako otázky spravedlnosti a voleb. Provedení referenda musí být během 90 dní po úředním uveřejnění rozhodnutí o vyhlášení.

Čl. 19 Základní otázky a varianty

Velká Rada může vyhlásit lidové hlasování o základních otázkách.

Velká Rada může také k návrhům, které budou rozhodnuty v obligatorním nebo fakultativním referendu, předložit varianty.

Pokud se koná lidové hlasování, překládá se zároveň vedle hlavní otázky i varianta.

Úprava referenda a lidové iniciativy v kantonu Curych (1 482 000 obyv.)

Ústava kantonu Curych²

Čl. 23 Právo na iniciativu

Předmět iniciativy

Prostřednictvím iniciativy může být požadováno:

- úplná nebo částečná revize Ústavy
- přijetí, změna nebo zrušení zákona
- přijetí, změna nebo zrušení kantonálního rozhodnutí, které podléhá referendu
- přijetí kantonální iniciativy
- zahájení jednání o uzavření, změně nebo zrušení mezikantonální nebo mezinárodní smlouvy

Čl. 24 Právo podat iniciativu

² Text není přesným překladem, ale překladem významu.

- 6000 osob oprávněných volit (lidová iniciativa)
- Jeden nebo více veřejných orgánů (iniciativa veřejného orgánu)
- Jedna osoba oprávněná volit (individuální iniciativa)

Čl. 25 Forma návrhu

Iniciativa může znamenat obecný podnět³ nebo přesně formulovaný návrh (paragrafovaná podoba). Iniciativa k úplné revizi kantonální ústavy může být pouze obecným podnětem. Iniciativa musí mít název, který nesmí být zavádějící.

Iniciativa musí být jednotná ve formě, není-li tomu tak, jedná se o obecný podnět.

Má-li iniciativa formu obecného podnětu, Kantonální rada rozhodne o formální podobě návrhu.

Čl. 27 Úspěšnost iniciativy

Lidová iniciativa je úspěšná, pokud během 6 měsíců po předběžném posouzení je dosaženo nezbytného počtu hlasů.

Čl. 28

Iniciativa je platná, pokud

- Dodržuje jednotu formy
- Neporušuje nadřazené právo
- Není zjevně neproveditelná

Kantonální rada zneplatní lidovou iniciativu, která nesplňuje uvedené požadavky. Může je také prohlásit za částečně platné nebo rozdělit. Kantonální rada rozhoduje dvoutřetinovou většinou svých členů.

Čl. 29 Řízení o iniciativě

Lidové hlasování o předmětu iniciativy proběhne do 30 měsíců od podání iniciativy. Pokud Kantonální rada nepřijme na základě obecného podnětu žádný přesně formulovaný návrh, pak se koná lidové hlasování do 18 měsíců potom, co bylo dosaženo iniciativy.

Čl. 30 Protinávrh Kantonální rady

Kantonální rada může vyjádřit souhlas s lidovou iniciativou, nebo hlasovat o protinávru. Pokud navrhne protinávrh, referendum proběhne do 36 měsíců.

Čl. 31 Iniciativa veřejného orgánu nebo individuální iniciativa – předložení vládě

Podporuje-li iniciativa veřejného orgánu nebo individuální iniciativu alespoň 60 členů Kantonální rady, postoupí návrh vládě.

Čl. 32 Obligatorní referendum

Lidové hlasování se koná:

- k ústavním změnám

³ S neformální podobou

- k mezikantonálním a mezinárodním smlouvám s ústavním dopadem
- k lidovým iniciativám s přesně formulovaným návrhem nebo obecným podnětem, se kterým vláda nesouhlasí nebo dala protinávrh
- k daňovým zákonům nebo jejich změnám, pokud zavádí nové daně nebo zvýšení daňového zatížení

Čl. 33 Fakultativní referendum

Pokud to požaduje:

- 3000 voličů (lidové referendum)
- 12 politických obcí, nebo město Curych nebo město Winterthur (obecní referendum)
- 45 členů kantonální rady

Ve fakultativním referendu může být hlasováno o:

- přijetí, změně nebo zrušení zákonů
- mezikantonálních a mezinárodních smlouvách, které mají ústavní dopad
- usneseních Kantonální rady, které prostřednictvím zákona podléhají referendu
- usneseních Kantonální rady o:
 - o jednorázových výdajích ve výši alespoň 6 milionů franků
 - o opakovaných výdajích ve výši alespoň 600.000 franků ročně
- usneseních Kantonální rady zásadního významu, které má dlouhodobé účinky na život lidí
- významných doporučení, které Kanton předkládá spolku, která mají zásadní význam, mají dlouhodobé účinky na život lidí a nejsou předmětem referenda na spolkové úrovni.

Čl. 34 Částečné hlasování a hlasování s více možnostmi

V případě, kdy se má konat lidové hlasování (např. o zákonu), může Kantonální rada rozhodnout o tom, že se bude hlasovat o:

- úplném znění návrhu nebo zvlášť o jednotlivých ustanoveních ve variantách,
- o úplném znění návrhu a k tomu ještě o jednotlivých ustanoveních

Pokud neproběhne lidové hlasování o zákonu, pak platí návrh, který byl odsouhlasen Kantonální radou.

Čl. 36 Konkuruující návrhy

Pokud existují dva návrhy na hlasování, které se vzájemně vylučují, může být hlasováno najednou. Voliči rozhodnou o návrhu, který upřednostňují.

Čl. 37 Neodkladné zákony

Kantonální rada může dvou třetinovou většinou rozhodnout o tom, že zákon, který nesnese odkladu, vstoupí v platnost ihned.

Pokud je návrh na referendum (o zákonu) schválen, pak se referendum koná do 6 měsíců od vstupu zákona v platnost.

Pokud návrh na referendum (o zákonu) odmítnut, pak zákon vstupuje v platnost hned po hlasování v referendu.

Administrativní organizace referend a pravomoci vlády

Na celostátní úrovni je za administrativní úkony související s mechanismy přímé demokracie odpovědná spolková vláda, konkrétně odbor politických práv v rámci Spolkového kancléřství, a jednotlivé kantony. Spolkové kancléřství je centrální správní institucí Spolkové rady (exekutiva, tedy vláda). Odbor politických práv poskytuje asistenci organizačním výborům pro lidovou iniciativu a organizačním výborům pro referendum, ověřuje petiční listy, formálně prověřuje lidové iniciativy, organizuje volby do Národní rady a zabývá se stížnostmi, které souvisejí s hlasováním a volbami. Spolkové kancléřství má také za úkol nestranně informovat občany či vést vzdělávací kampaň o problematice chystaného referenda popřípadě lidové iniciativy. Za tímto účelem vydává Spolkové kancléřství informační brožury a dále informuje občany prostřednictvím internetových stránek.

Stát přispívá organizačním výborům pro lidovou iniciativu a organizačním výborům pro referendum formou volného publikačního prostoru (jedna stránka) v informačním dokumentu, oficiální voličské brožure.

Vláda (Spolková rada) doporučuje, zda má být referendum či iniciativa přijata nebo odmítnuta, pro účely odpovědného orgánu (Spolkového shromáždění nebo jiného orgánu pro konkrétní referendum). Vláda není v podstatě oprávněna vést kampaň jako takovou, ale její povinností je informovat voliče. Je však přípustné, aby vláda vyjádřila své důvody pro podporu nebo odmítavý postoj k dané problematice.

Příprava referend je dlouhodobá, termíny se určují na dlouhou dobu dopředu. Spolková referenda je možno uspořádat 4 krát ročně, otázky se sdružují do celostátního termínu, jak je vidět níže.

Švýcarská spolková referenda v roce 2016

V roce 2016 byla uspořádána 4 referenda, s tím, že jednotlivé termíny, mimo posledního, měly více předmětů, o nichž se rozhodovalo.

Únorové referendum 2016

Týkalo se:

1. lidová iniciativa – zákazu diskriminace zdanění pro manželské páry (které v jistých ohledech na daních hradí více) vůči jiným párům, které spolu žijí, a definice manželství jako „svazku muže a ženy“
2. lidová iniciativa – vyhoštění cizinců, kteří spáchají trestný čin bez ohledu na závažnost trestného činu
3. lidová iniciativa – „žádné spekulace s potravinami“ – ohledně investování do zemědělských výrobků a vývoje cen potravin; změna švýcarské ústavy, která by byla doplněna o text, že investice do potravin se nesmí stát předmětem nepřímého investování
4. spolkového zákona – postavení druhého tunelu v rámci rekonstrukce Gothardského tunelu

Výsledky: 5,302,797 registrovaných voličů

Otázka	Pro		Proti		Celkově hlasů	% oprávněných voličů	Kantony pro		Kantony proti		Výsledek
	hlasů	%	hlasů	%			s celou vahou	s poloviční vahou	s celou vahou	s poloviční vahou	
1.	1,609,152	49.2	1,664,224	50.8	3,354,019	63.2	15	3	5	3	Odmítnuto
2.	1,375,098	41.1	1,966,965	58.9	3,379,567	63.7	3	3	17	3	Odmítnuto
3.	1,287,786	40.1	1,925,937	59.9	3,336,178	62.9	1	1	19	5	Odmítnuto
4.	1,883,859	57.0	1,420,390	43.0	3,365,568	63.5					Schváleno

Červnové referendum 2016

Týkalo se:

1. lidová iniciativa – nepodmíněného (základního) příjmu pro všechny osoby

2. lidová iniciativa – dopravní financování – příjmy ze zdanění pohonných hmot by byly užívány pouze na stavbu silnic
3. lidová iniciativa – veřejné služby – změna ústavy v tom smyslu, že konfederace (ve smyslu veřejných funkcí) se nebude snažit o zisk v oblasti univerzálních služeb a nebude usilovat o fiskální zájmy
4. referenda – změny zákona o reprodukci s lékařskou pomocí
5. referendum – změna spolkového zákona o azylu

Výsledky: 5,313,442 registrovaných voličů

Otázka	Pro		Proti		Celkově hlasů	% oprávněných voličů	Kantony pro		Kantony proti		Výsledek
	hlasů	%	hlasů	%			s celou vahou	s poloviční vahou	s celou vahou	s poloviční vahou	
1.	568,660	23.1	1,897,528	76.9	2,494,848	46.95	0	0	20	6	Odmítnuto
2.	709,974	29.2	1,719,661	70.8	2,485,384	46.78	0	0	20	6	Odmítnuto
3.	784,303	32.4	1,637,707	67.6	2,485,007	46.77	0	0	20	6	Odmítnuto
4.	1,490,417	62.4	897,318	37.6	2,480,345	46.68					Schváleno
5.	1,616,597	66.8	804,086	33.2	2,486,032	46.79					Schváleno

Záříjové referendum 2016

Týkalo se

1. Ekologické ekonomiky
2. Důchodového systému
3. Federální bezpečnostní služby

Výsledky: 5,329,183 registrovaných voličů

Otázka	Pro		Proti		Celkově hlasů	% oprávněných voličů	Kantony pro		Kantony proti		Výsledek
	hlasů	%	hlasů	%			s celou vahou	s poloviční vahou	s celou vahou	s poloviční vahou	
1.	819,770	36.4	1,430,273	63.6	2,291,470	43.0	1	0	19	6	Odmítnuto
2.	921,375	40.6	1,348,032	59.4	2,298,492	43.1	5	0	15	5	Odmítnuto
3.	1,459,068	65.5	768,065	34.5	2,288,549	42.9					Schváleno

Listopadové referendum 2016

Týkalo se

1. Atomových elektráren – jejich postupné odstávky

Výsledky: 5,336,711 registrovaných voličů

Otázka	Pro		Proti		Celkově hlasů	% oprávněných voličů	Kantony pro		Kantony proti		Výsledek
	hlasů	%	hlasů	%			s celou vahou	s poloviční vahou	s celou vahou	s poloviční vahou	
1.	1,099,409	45.8	1,300,860	54.2	2,421,998	45.4	4	2	16	4	Odmítnuto

Švýcarská spolková referenda v roce 2017

V roce 2017 byla uspořádána 3 referenda, s tím, že jednotlivé termíny měly více předmětů, o nichž se rozhodovalo.

Únorové referendum 2017

Týkalo se:

1. souhlasu se spolkovým dekretem, který umožňoval snadnější naturalizaci (získání občanství) třetí generace migrantů

2. spolkového dekretu, který vytvářel zvláštní fond pro dopravní infrastrukturu
3. spolkového zákona, měnícího kodex korporátní daně, aby přitáhl mezinárodní firmy

Výsledky: 5,344,186 registrovaných voličů

Otázka	Pro		Proti		Celkově hlasů	% oprávněných voličů	Kantony pro		Kantony proti		Výsledek
	hlasů	%	hlasů	%			s celou vahou	s poloviční vahou	s celou vahou	s poloviční vahou	
1.	1,499,627	60.4	982,844	39.6	2,503,450	46.8	15	4	5	2	Schváleno
2.	1,503,746	61.9	923,783	38.1	2,491,320	46.6	20	6	0	0	Schváleno
3.	989,311	40.9	1,428,162	59.1	2,490,785	46.6					Odmítnuto

Květnové referendum 2017

Týkalo se otázky, zda přijmout nový energetický zákon, který usiluje o plán zbavení se atomové energie.

Výsledky: 5,356,538 registrovaných voličů

Pro		Proti		Celkově hlasů	% oprávněných voličů	Výsledek
hlasů	%	hlasů	%			
1,322,263	58.2	949,053	41.8	2,297,296	42.9	Schváleno

Záříjové referendum 2017

Týkalo se

1. Bezpečnosti potravin
2. Přídavného financování pro určité důchody, zvýšení DPH
3. Reformy důchodů do r. 2020, zvýšení věku odchodu do důchodu pro ženy

Otázka	Pro		Proti		% oprávněných voličů	Kantony pro		Kantony proti		Výsledek
	hlasů	%	Hlasů	%		s celou váhou	s poloviční váhou	s celou váhou	s poloviční váhou	
1.	1,942,931	78.7	524,875	21.3	46.0	20	6	0	0	Schváleno
2.	1,254,675	50.0	1,257,032	50.0	46.8	9	1	11	5	Odmítnuto
3.	1,186,079	47.3	1,320,830	52.7	46.7					Odmítnuto

Zdroje

Právní předpisy Švýcarska

Statistiky o referendech (verifikované pomocí úředních údajů), dostupné např. na:

<https://www.bk.admin.ch/bk/de/home.html>

[http://www2.zhlex.zh.ch/App/zhlex_r.nsf/0/77EDC8FEF726A8C9C125821A003A20AC/\\$file/101_27.2.05_100.pdf](http://www2.zhlex.zh.ch/App/zhlex_r.nsf/0/77EDC8FEF726A8C9C125821A003A20AC/$file/101_27.2.05_100.pdf)